

20. 6. 2023

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Inspirace v architektuře nebo porušení autorského práva?

Frank Lloyd Wright ve své knize *In the Cause of Architecture* prohlásil, že: „Matkou umění je architektura.“ K tomu, aby vzniklo umění je nutná jistá dávka inspirace. Architekt tuto inspiraci čerpá z různých zdrojů. Pro někoho je to příroda, pro jiného je inspirací dílo známého autora nebo některý z architektonických stylů. Inspiraci se meze nekladou. Nebo ano?

Podíváme-li se na Torre Glóries v Barceloně a The Gherkin v Londýně, musíme uznat, že tvarem jsou si obě budovy velice podobné. Dvě země, dvě podobná architektonická díla. Stejný autor? Nikoliv. Jak to, že jsou si tedy podobná? Porušil jeden z architektů autorské právo druhého?

Slabé a silné znaky architektonického díla

Přesnou definici architektonického díla a vymezení hranice mezi inspirací a porušením autorského práva bychom v legislativě samozřejmě hledali marně. Architektonická díla spojují určité základní prvky, které jsou pro jejich vytváření běžné a vlastně i nezbytné a také v sobě inkorporují vyjádření (myšlenku) autora, tj. autorská práva. V případě porovnání Torre Glóries a The Gherkin jsou si však tato díla podobná pouze v nezbytném základu, který odborníci nazývají také jako tzv. slabý znak.[1] Slabé znaky nejsou chráněné autorským právem. Mezi slabé znaky lze zařadit např. tvar krychle, kvádr nebo jehlan. Z hlediska podobnosti v tvaru tak ani jeden z architektů neporušil autorské právo.

Vedle těchto slabých prvků, existují i tzv. silné prvky mezi něž lze zařadit např. unikátní řešení prostoru, atypické osvětlení domu, nebo jedinečné vyjádření tvaru (formy) domu.[2] Dojde-li k tomu, že některá díla si jsou podobná v oněch silných prvcích, může dojít k porušení autorských práv.

Uvažujeme-li třeba právě ono jedinečné vyjádření tvaru, posoudit jeho jedinečnost není pro soudy nic jednoduchého. Vše se totiž odvíjí odkud architekt čerpá inspiraci. Škálu této míry ovlivnění autora skvěle zpracovává ve své monografii P. Sýkorová, která rozeznává: (i) inspiraci v architektonické myšlence díla jiného autora, (ii) identifikaci se s architektonickým stylem, (iii) neškodnou inspiraci v tvůrčím vyjádření díla směřující k vytvoření originálního autorského díla, (iv) užití slabých prvků díla bez shody na myšlence díla, (v) užití slabých prvků díla jiného autora při zachování shody myšlenek díla, (vi) v odůvodněné míře užití části zveřejněného architektonického díla (dílo bylo zveřejněno - tzv. malá citace), (vii) užití některých slabých a silných prvků díla bez shody na myšlence díla, (viii) vytvoření odvozeného díla, k němuž posloužilo originální dílo a (ix) porušení autorského práva neoprávněným rozmnožováním nebo napodobením originálního díla.[3]

Praktický příklad

Představme si, že se architekt inspiroje v přírodě a pro vyjádření své představy si vybere medúzu (viz Kaplického návrh Národní knihovny v Praze[4]). Jiný architekt by později navrhl podobnou stavbu, ale tvrdil by, že místo medúzy mu byla inspirací třeba chobotnice. Oba se inspirovali v přírodě, jde tedy o dílo původní a jedinečné i přes zjevnou podobnost? V české judikatuře tato otázka ještě nebyla dostatečně řešena.

Argumentaci inspirací přírodními motivy se hájil i čínský developer Chongqing Meiquan[5], který

začal stavět budovu svým tvarem velice nápadně podobnou komplexu Wangjing SOHO, který navrhla Zaha Hadid jako tři prolínající se hory, které spojují budovu a krajinu. Tvrdil, že se inspiroval nikoliv křivkami budovy Zaha Hadid, nýbrž oblázky u řeky Yangtze. Byl tento případ před soudy řešen, v obdobném případě *Dr. Ing. h.c. F. Porsche AG v. Beijing Techart Auto Sales Co., Ltd.*[6] se společnosti Porsche podařilo u soudu domoci ochrany svých autorských práv a soud dovodil, že třírozměrný firemní architektonický design autosalonu měl charakteristický vzhled a tvar s estetickou hodnotou, a proto představoval původní architektonické dílo chráněné podle čínského autorského práva. Společnosti Beijing TechArt bylo nařízeno změnit svou stavbu a zaplatit částku 150 000 RMB (22 000 USD) automobilce Porsche jako odškodnění.[7]

Lze tedy dovodit, že evidentní okopírování jedinečného tvaru budovy nepožívá právní ochrany. Argumentace inspirací v přírodě by tak mohla být považována za pouze účelovou, jejímž jediným cílem by bylo vyhnout se právnímu postihu. Názorově je možné se shodnout s již zmíněnou P. Sýkorovou v tom, že soudy by se neměly s pouhou argumentací přírodními motivy spokojit. Pokud by se s takovou argumentací spokojily, mohlo by to vést k akceptaci nečestného a nepoctivého jednání.[8] P. Sýkorová dále uvádí, že by soudy měly dané jednání posuzovat jako nekalosoutěžní.[9] S touto myšlenkou nezbývá než souhlasit.

Závěrem

Jako by nebyla daná problematika již dost složitá, v současnosti do architektury proniká i umělá inteligence[10], která umí vytvořit na základě pokynů (tzv. prompts) návrh architektonického díla.[11] Bude jistě zajímavé pozorovat, jak se s užíváním umělé inteligence vypořádá praxe a judikatura. Sama Zaha Hadid však o architektuře prohlásila, že: „*Architektura je velmi těžká disciplína.*“ Nelze tedy očekávat, že z právního hlediska to bude jednodušší. Konec konců i právo je někdy skoro až uměním.

Antonín Čermák,
paralegal

Mgr. Rudolf Kristian,
vedoucí advokát

Aegis Law, advokátní kancelář, s.r.o.

Jungmannova 26/15
110 00 Praha 1

Tel.: +420 777 577 562
e-mail: office@aegislaw.cz

-
- [1] Knap, K. Užití autorského díla. In Aktuální otázky práva autorského, práv průmyslových a práva soutěžního. Sbor. Praha, 1974, s. 42. a Sýkorová, P. Autorské právo v architektuře. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018, 452 s.
- [2] Sýkorová, P. Autorské právo v architektuře. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018, 452 s.
- [3] Tamtéž.
- [4] Bystrová, M. Inspirace? Medúza, člověk i baroko. Lidové noviny [on-line], 11.03.2007, dostupné >>> [zde](#).
- [5] Chayka, K. Chinese Pirate Architects Copycat Zaha Hadid's New Complex. Hyperallergic [on-line], 1.1.2013, dostupné >>> [zde](#). [cit. 22.05.2023].
- [6] Simburg, Melvyn J., et al. "International Intellectual Property Law." The International Lawyer, vol. 44, no. 1, 2010, pp. 245-60. JSTOR, dostupné >>> [zde](#). [cit. 23.05.2023].
- [7] Lam, C., Wong, J., Wong, G., IP law continues to evolve in China and Hong Kong. Dorsey & Whitney LLP [on-line], dostupné >>> [zde](#).
- [8] Sýkorová, P. Autorské právo v architektuře. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2018, 452 s.
- [9] Tamtéž.
- [10] Touto umělou inteligencí může být například Midjourney, dostupné >>> [zde](#).
- [11] Christie, C. 35 Incredible Midjourney Prompts for Breathtaking Architecture Design. Medium [on-line], 10.05.2023, dostupné >>> [zde](#). [cit. 22.05.2023].

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)
- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)